

Sosyal Bilgiler Laboratuvarlarının (Sınıflarının) Sosyal Bilgiler Öğretiminde Etkililiği Üzerine Bir Çalışma *

A Study on the Effectiveness of Social Studies Laboratories (Classrooms) on Social Studies Teaching*

Hakan AKDAĞ**
Gaziantep Üniversitesi
Selahattin KAYMAKÇI***
Karadeniz Teknik Üniversitesi

Özet

Türkiye’de son yıllarda sosyal bilgiler öğretimi alanında köklü değişiklikler yapılmaktadır. Özellikle 2005 yılında uygulamaya başlanan ilköğretim sosyal bilgiler öğretim programı bu değişikliklerin en önemli göstergelerinden biridir. 2005 sosyal bilgiler öğretim programı birden fazla duyu organını işe koşarak yaparak-yaşayarak öğrenmeyi sağlayan sosyal bilgiler laboratuvarlarının kullanımını önermektedir. Bu araştırmanın amacı ilköğretim sosyal bilgiler dersinde laboratuvar (özel sınıf) kullanımının öğrencilerin akademik başarılarına etkisini ortaya koymaktır. Araştırma, 2008–2009 eğitim öğretim yılında Konya ili merkez Meram ve Selçuk ilçelerinde yer alan Meram Mehmet Karacıganlar İlköğretim Okulu ve Selçuklu Mareşal Mustafa Kemal İlköğretim Okulu 7. sınıf öğrencileriyle gerçekleştirilmiştir. Bu bağlamda araştırmada gerçek deneysel yöntem türlerinden biri olan öntest-sontest-kontrol gruplu desen (ÖSKD) kullanılmıştır. Araştırmada toplanan veriler bağımsız ve bağımlı gruplar için t testleri aracılığıyla SPSS 15.0 programında çözümlenmiştir. Araştırma sonucunda sosyal bilgiler laboratuvarlarının (özel sınıflarının) geleneksel sınıflara göre öğrencilerin sosyal bilgiler dersindeki başarıları üzerinde daha etkili olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Bilgiler, Laboratuvar, Öğretim, Akademik Başarı

Abstract

In Turkey, fundamental changes have been done for social studies education in recent years. In particular, primary school social studies curricula, started to implement in 2005, is one of the most indicators of these changes. 2005 social studies curricula suggest usage of social studies laboratories that provides learning by doing and using more than one sense. The aim of this study is to examine the effects of usage of laboratory (private classroom) on the

*Bu araştırmanın bir kısmı Marmara Üniversitesi’nce 2009 yılında düzenlenen IV. Sosyal Bilimler Eğitimi Sempozyumu’nda aynı adla sunulmuştur.

**This study was presented partially with the same title in 4th National Congress of Social Sciences Education held by Marmara University in 2009.

**Yrd. Doç. Dr., Yazışma Adresi: hakanakdag@gantep.edu.tr

***Yrd. Doç. Dr., Yazışma Adresi: selahattinkaymakci@gmail.com

academic achievement of students in social studies course. This study was carried out with 7th graders in Meram Mehmet Karacıganlar Primary School and Selçuklu Mareşal Mustafa Kemal Primary School located in the center of Konya during 2008-2009 academic years. In this context, 2x2 pre-test-post-test randomized control-group design, one of the experimental methods, was used in the study. The collected data were analyzed with independent sample and paired-sample t tests in SPSS 15.0. The results of the study showed that social studies laboratories (private classrooms) are more effective than the classical (traditional) classrooms on students' academic achievements in social studies courses.

Key Words: Social Studies, Laboratory, Teaching, Academic Achievement

I. GİRİŞ

Sosyal bilgiler; hemen her bakımdan değişen ülke ve dünya koşullarında bilgiye dayalı karar alıp problem çözebilen etkin vatandaşlar yetiştirmek amacıyla sosyal ve beşeri bilimlerden aldığı bilgi ve yöntemleri kaynaştırılarak kullanan bir öğretim programı olarak tanımlanmaktadır (Öztürk, 2006). Barr, Barth ve Shermis'e göre sosyal bilgiler öğretiminde, vatandaşlık bilgisi aktarımı olarak sosyal bilgiler, sosyal bilim olarak sosyal bilgiler ve yansıtıcı soruşturma yaklaşımı olarak sosyal bilgiler olmak üzere üç yaklaşım bulunmaktadır (Barr, Barth ve Shermis, 1978).

Sosyal bilgiler öğretiminde kullanılan yaklaşımlardan sosyal bilim olarak sosyal bilgiler öğretimi yaklaşımı; sosyal bilimlere ait bilgi, beceri ve değerlerin kazandırılmasının sosyal bilgilerin amaçlarının gerçekleştirilmesinde en iyi yol olduğu görüşüne dayanmaktadır. Bu yaklaşım; öğrencilere sosyal bilimlerin düşünme tarzını kazandırmayı ve içeriğin sosyal bilim disiplinlerinden oluşmasını öngörmektedir. Yansıtıcı soruşturma yaklaşımı olarak sosyal bilgiler ise bireysel ve toplumsal problemleri saptayarak bu problemlerin nasıl çözüleceğini bilmeyi amaçlamaktadır. Yansıtıcı soruşturma yaklaşımı; öğrencilerin ihtiyaç duyduğu bireysel ve toplumsal problemler çerçevesinde araştırma ve problem çözme yaklaşımına göre bilginin doğruluğunun test edilmesini konu edinmektedir (Barth ve Demirtaş, 1997; Safran, 2008; Merey ve Kılıçoğlu, 2009).

Görüldüğü üzere sosyal bilgiler öğretimi, sosyal bilim olarak sosyal bilgiler ve yansıtıcı soruşturma olarak sosyal bilgiler yaklaşımları aracılığıyla; toplumsal olay ve sorunlara duyarlı, olayları farklı yönleriyle ele alabilen, güçlü iletişime sahip, etkin, üretken, problem çözebilen, kendine güvenen, aktif insan tipleri yetiştirmeyi amaçlamaktadır. Dolayısıyla sosyal bilim olarak sosyal bilgiler ve yansıtıcı soruşturma olarak sosyal bilgiler yaklaşımları dersle ilgili öğretim araç ve gereçleriyle donatılmış, öğrencilerin aktif olduğu, yaratıcı düşünme güçlerini geliştirici etkinliklerin yapıldığı bir sınıf ortamını gerekli kılmaktadır. Böyle sınıflardan biri ise sosyal bilgiler laboratuvarlarıdır.

Sosyal bilgiler laboratuvarları dersin daha etkili bir şekilde işlenebilmesi amacıyla içerisinde birtakım araç ve gereçleri barındıran özel sınıflardır. Sosyal bilgiler laboratuvarları "elementer (basit)" seviyedeki laboratuvarlar olup bu laboratuvarların asıl amacı öğretim yapmaktır. Dolayısıyla sosyal bilgiler laboratuvarlarında bir araştırma laboratuvarında olduğu gibi karmaşık ve

kullanımının uzmanlık gerektirdiği araç-gereçler bulunmaz (Akgün, 2001: 176-177). Bu çerçevede literatür tarandığında sosyal bilgiler laboratuvarında bulundurulması önerilen araç ve gereçler şöyle sıralanmaktadır:

- Ders kitapları
- Ünite dergileri, fasiküller
- Yardımcı kitaplar
- Elektronik kitaplar
- Temel başvuru kaynakları
- Birleşmiş Milletler, UNESCO gibi çeşitli kurum ve kuruluşlarca yayınlanan kitapçıklar
- Okuma kitapları
- Gazete ve diğer süreli yayınlar
- Çalışma yaprakları
- Afiş, broşür, resim ve fotoğraflar
- Haritalar ve atlaslar
- Küreler
- Zaman ve mevsim şeritleri
- Koleksiyonlar
- Bilgisayar ve internet
- Projeksiyon
- Televizyon ve video
- Dersle ilgili kaset, CD, VCD ve DVD setleri.
- Tepegöz ve asetatlar
- Slayt makinesi ve slaytlar
- Tahtalar (akıllı, yazı, bülten, manyetik vb.)
- Bayraklar
- Meteorolojik aletler
- Ölçüm araçları (cetvel, pergel vb.)
- Modeller, maketler
- Tablo, grafik ve diyagramlar (Baldwin, 1972; Kohli, 1996; Sharma, 2002; Erdoğan, 2006).

Sosyal bilgiler dersinde laboratuvar kullanımının yararları ise şu şekilde belirtilmektedir:

- Öğrencilerin herhangi bir konuyla ilgili olarak bilimsel bilgi öğrenmelerine yardımcı olur.
- Öğrencilerin bilimsel araştırmanın nasıl yapılacağını öğrenmelerine olanak sağlar.
- Sosyal bilgiler öğretiminin etkili bir şekilde yapılmasına yardımcı olur.
- Uygun öğrenme ortamı sağlar.
- Öğrencilerin gözlem ve hayal gücünün gelişmesine yardımcı olur (Kohli, 1996: 201).

Sosyal bilgiler öğretiminde laboratuvar kullanımı, yukarıda belirtilenlere ilave olarak öğrencilerin birinci elden kaynaklarla, yazılı ve görsel dokümanlarla temas kurmasını sağlar. İçinde bulundurduğu araç ve gereçlerle öğrencilerin dikkatini çekerek onların derse karşı ilgilerini artırır. Laboratuvara girdikleri andan itibaren öğrencilerin dersle iç içe olmalarını sağlar. Öğrencilere teknoloji ve materyal destekli bir öğretim ortamı sunarak öğrencilerin konuyu daha iyi anlamalarına yardımcı olur. Öğrencilerin yaparak yaşayarak öğrenmelerine fırsat sunar. Öğrencilerin bireysel öğrenmelerini sağlar. Öğrencilere anında geribildirim verme imkânı sunar (Sharpe, 1931; Nas, 2000; Meydan, 2001; Sharma, 2002; Bilen, 2006).

Sosyal bilgiler öğretiminde laboratuvar kullanımının pozitif yönlerinin bu denli çok olmasına rağmen ilgili literatür tarandığında sosyal bilgiler öğretiminde laboratuvar kullanımının öğrencilerin akademik başarılarına etkisiyle ilgili olarak gerçekleştirilen detaylı çalışmaların azlığı göze çarpmaktadır. Ayrıca eğitim dünyasında sosyal bilgiler öğretimi için laboratuvar gerekli midir veya laboratuvar fen bilimlerine ait olan ve deney yapılan bir mekândır; dolayısıyla sosyal bilgiler öğretiminde laboratuvar kullanmak için haklı bir gerekçe yoktur şeklinde yapılan tartışmalar da günümüzde devam etmektedir (Sharma, 2002: 120-121). Bu bağlamda sosyal bilgiler laboratuvarlarının sosyal bilgiler öğretiminde etkililiği üzerine yapılacak olan böyle bir çalışmanın bu alanda bulunan eksikliklerin giderilmesine ve tartışmaların sona erdirilmesine büyük katkı yapacağı düşünülmektedir.

1.Araştırmanın amacı

Bu araştırmanın amacı sosyal bilgiler öğretiminde laboratuvar kullanımının öğrencilerin akademik başarıları üzerindeki etkisini ortaya koymaktır. Bu bağlamda araştırmada aşağıda verilen sorulara (alt problemlere) cevap aranmaya çalışılmıştır:

1. Deney ve kontrol gruplarının öntest puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
2. Deney grubunun öntest ve sontest puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
3. Kontrol grubunun öntest ve sontest puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
4. Deney ve kontrol gruplarının sontest puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?

2.Araştırmanın sayıtları

Araştırmanın planlanıp yürütülmesinde göz önünde bulundurulacak sayıtlılar şöyle ifade edilebilir:

- Deney ve kontrol grubu öğrencileri ve bu öğrencilere ders anlatan öğretmenler bilgi-birikim ve tecrübe açısından denktir.
- Araştırmacı tarafından geliştirilen testler yapılan çalışmanın amacına uygundur.

- Uygulanan ölçek ve testlere öğrencilerin samimi cevap verdikleri kabul edilmiştir.
- Araştırmacı tarafından hazırlanan ders planı araştırma için yeterli düzeydedir.

3.Araştırmanın sınırlılıkları

Araştırmanın sınırlılıkları ise şu şekilde açıklanabilir:

- Yapılan çalışma 2008-2009 eğitim öğretim yılı ile,
- Meram Mehmet Karacıoğlu Mevlâna İlköğretim Okulu ile Selçuklu Mareşal Mustafa Kemal İlköğretim Okulu 7/A sınıfı öğrencileri ile,
- Araştırma sonuçları öğrencilerin yapılan testlere vermiş oldukları cevaplarla,
- Araştırmacılar tarafından geliştirilerek uygulanan ölçek ve testlerle sınırlıdır.

II. YÖNTEM

Bu çalışmada öntest ve sontest kontrol gruplu yarı deneysel desen kullanılmıştır. Araştırmada deneysel yöntemin kullanılmasının nedeni araştırmanın amacından kaynaklanmaktadır. Diğer bir ifadeyle çalışmada deneysel yöntem; nicel olarak ölçülebilen ve farklı değerler alabilen özelliklere sahip değişkenleri ölçebilmek ve bu değişkenler arasındaki neden-sonuç ilişkilerini ortaya çıkarmak amacıyla kullanılmıştır (Çepni, 2005: 52).

Araştırma gerçek deneysel yöntem türlerinden biri olan öntest-sontest-kontrol gruplu desen (ÖSKD) çerçevesinde yapılandırılmıştır. Öntest-sontest kontrol gruplu desen sosyal bilimlerde yaygın olarak kullanılan deneysel desenlerden biridir. Bu desende yansız (seçkisiz) oluşturulmuş biri deney diğeri kontrol olmak üzere iki grup bulunur. Her iki grupta da ünitenin işlenmesinden önce ve sonra ölçmeler yapılır. Öntest; katılımcıların deney öncesi benzerlik derecelerinin bilinmesini sağlar; sontest ise sonuçların buna göre düzeltilmesine yardımcı olur (Karasar, 2008: 97).

1.Evren ve örneklem

Araştırma 2008–2009 eğitim-öğretim yılında Konya il merkezinde bulunan Meram Mehmet Karacıoğlu Mevlâna İlköğretim Okulu ile Selçuklu Mareşal Mustafa Kemal İlköğretim Okulları'nda gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın evrenini 2008-2009 eğitim-öğretim yılında her iki okulun 7. sınıflarında okuyan öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemi ise her iki okulun 7/A sınıflarında öğrenim gören toplam 67 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklem grubu, her bir örneklem seçimine eşit seçilme olasılığı vererek, seçilen birim yerine konularak veya konulmadan, araştırmanın yapılacağı örneklemin belirlendiği basit seçkisiz örnekleme yöntemiyle atanmıştır (Büyüköztürk ve diğ., 2008: 74). Bu bağlamda Meram Mehmet Karacıoğlu Mevlâna İlköğretim Okulu 7/A sınıfı

öğrencileri araştırmanın deney grubunu (34 öğrenci), Selçuklu Mareşal Mustafa Kemal İlköğretim Okulu'nun 7/A sınıfı öğrencileri ise araştırmanın kontrol grubunu (33 öğrenci) meydana getirmiştir.

2. Veri toplama aracının geliştirilmesi

Araştırma için sosyal bilgiler programında yer alan “Kültür ve Miras” öğrenme alanına ait “Türk Tarihi’nde Yolculuk” ünitesi kapsamında bir başarı testi hazırlanmıştır. Başarı testi başlangıçta 27 sorudan oluşturulmuştur. Testin geçerlik ve güvenilirliğinin sağlanması amacıyla pilot çalışma yapılmıştır. Bu çerçevede başarı testi uygulama yapılan her iki okulun 6. ve 8. sınıflarında öğrenim gören toplam 65 öğrenciye uygulanmıştır. Elde edilen veriler ITEMAN programında analiz edilerek güvenilirlik ve ayırıcılık indeksi düşük olan sorular başarı testinden çıkarılmıştır. Bu bağlamda başarı testi 20 soruya düşürülmüş, testin güvenilirlik katsayısı KR-20 (Cronbach Alfa Değeri) 0.93 olarak hesaplanmıştır. Buna ilaveten uygulama sırasında öğrencilerden anlaşılmayan sorular veya cümleler hakkında dönüt alınarak gerekli düzenlemeler yapılmıştır. Düzenlenen test iki alan uzmanı tarafından da değerlendirilmiş, yapılan öneriler ışığında başarı testinin son hali verilmiştir. Buradan hareketle başarı testinin sosyal bilgiler öğretim programında verilen kazanımları değerlendirebildiği ileri sürülebilir.

3. Verilerin toplanması

Araştırmanın uygulama süreci boyunca deney ve kontrol grubundaki öğrencilere sosyal bilgiler öğretim programında öngörüldüğü üzere toplam 27 ders saati (Kasım ve Aralık 2008) “Türk Tarihi’nde Yolculuk” ünitesinde yer alan konular, ilgili ders öğretmenleri tarafından işlenmiştir (MEB, 2005). Bu süreçte deney grubundaki öğrenciler okullarında bulunan sosyal bilgiler laboratuvarında öğrenim görürken, kontrol grubundaki öğrenciler ise geleneksel sınıf olarak nitelendirilebilecek olan normal sınıf ortamında öğrenim görmüşlerdir.

Verilerin toplanması bağlamında süreçte deneysel desenin doğası gereği deney ve kontrol grubu öğrencilerine öntest ve sontest uygulanmıştır. Öntest araştırmanın başlangıcında Kasım ayının ilk haftasında uygulanırken, sontest uygulama sürecinin sonu olan Aralık ayının son haftasında uygulanmıştır.

4. Verilerin analizi

Verilerin çözümlenmesinde SPSS 15.0 paket programı kullanılmış ve .05 anlamlılık düzeyi temel alınmıştır. Bu bağlamda başarı testinde yer alan her bir soru 5 puan olmak üzere 100 toplam puan üzerinden değerlendirilmiştir. Araştırmada sorulara uygun olarak farklı gruplar arası ikili karşılaştırmalarda “bağımsız gruplar için t-testi” (independent sample t test), aynı grup içerisindeki karşılaştırmalarda ise “bağımlı gruplar için t-testi” (paired-sample t test) kullanılmıştır (Karasar, 2008).

III. BULGULAR ve YORUM

Sosyal bilgiler öğretiminde laboratuvar kullanımının öğrencilerin akademik başarısı üzerindeki etkisini ortaya koymak amacıyla gerçekleştirilen bu araştırmanın verilerinin analizi sonucu aşağıdaki bulgulara ulaşılmıştır:

1. Birinci alt probleme ilişkin bulgular ve yorum

Araştırmanın birinci alt probleminde deney ve kontrol grubu öğrencilerinin öntest puanları arasında anlamlı bir fark olup olmadığı araştırılmıştır. Bu amaçla yapılan bağımsız gruplar t testi sonucu aşağıda gösterilmiştir.

Tablo 1. Öğrencilerin öntest puanlarının grup (deney-kontrol) değişkenine göre farklılığı için t testi sonuçları

Gruplar	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Deney Grubu	34	53.09	13.429	65	.429	.669
Kontrol Grubu	33	51.82	10.593			

Öğrencilerin öntest puanlarının grup (deney-kontrol) değişkenine göre farklılığına ilişkin bağımsız gruplar t testi sonuçlarına Tablo 1’de yer verilmiştir. Buna göre deney ve kontrol grubu öğrencilerinin öntest puanları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir [$t_{(65)}=0.429$, $p>.05$]. Deney grubu öğrencilerinin uygulama öncesi öntest puan ortalamaları ($\bar{X}=53.09$) iken, kontrol grubu öğrencilerinin uygulama öncesi öntest puan ortalamaları ($\bar{X}=51.82$) olmuştur. Bu bulgu, deney ve kontrol gruplarındaki öğrencilerin ilköğretim 7. sınıf Sosyal Bilgiler dersi Kültür ve Miras öğrenme alanı Türk Tarihi’nde Yolculuk ünitesinde yer alan konular hakkında ön bilgilerinin denk olduğu ve başarı yönünden gruplar arasında istatistiksel anlamda bir eşitliğin varlığından söz edilebileceği şeklinde yorumlanabilir.

2. İkinci alt probleme ilişkin bulgular ve yorum

Araştırmanın ikinci alt probleminde deney grubu öğrencilerinin öntest ve sontest puanları arasındaki anlamlı farklılık araştırılmıştır. Bu amaçla yapılan bağımlı gruplar t testi sonuçları aşağıda açıklanmıştır.

Tablo 2. Deney grubu öğrencilerinin öntest ve sontest puanlarının farklılığı için bağımlı gruplar t testi sonuçları

Ölçüm	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Ön Test	34	53.09	13.429	33	-19.155	.000
Son Test	34	80.59	9.829			

Tablo 2’de deney grubu öğrencilerinin uygulama öncesi öntestten ve uygulama sonrası sontestten aldıkları puanların farklılığı ele alınmıştır. Buna göre deney grubu öğrencilerinin öntest ve sontest puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık vardır [$t_{(33)}= -19.155$, $p<.05$]. Bu durumu ölçümlerin aritmetik ortalamaları da ortaya koymaktadır ki tabloya bakıldığında deney grubu öğrencilerinin öntest

puan ortalamalarının ($\bar{X}=53.09$), sontest puan ortalamalarının ise ($\bar{X}=80.59$) olduğu görülmektedir. Buradan hareketle sosyal bilgiler laboratuvarında işlenen derslerde öğrencilerin akademik başarılarının arttığı söylenebilir.

3.Üçüncü alt probleme ilişkin bulgular ve yorum

Araştırmanın üçüncü alt probleminde deney grubuna benzer şekilde kontrol grubu öğrencilerinin öntest ve sontest puanları arasındaki anlamlı farklılığa bakılmıştır. Bu amaçla yapılan bağımlı gruplar t test sonuçları aşağıda verilmiştir.

Tablo 3. Kontrol grubu öğrencilerinin ön test ve son test puanlarının farklılığı için bağımlı gruplar t testi sonuçları

Ölçüm	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Ön Test	33	51.82	10.593	32	-7.237	.000
Son Test	33	59.70	8.095			

Kontrol grubu öğrencilerinin uygulama öncesi öntest ve uygulama sonrası sontest başarı puanlarının farklılığına ilişkin istatistiksel sonuçlar Tablo 3'te açıklanmıştır. Buna göre, kontrol grubu öğrencilerinin de öntest ve sontest başarı puanları arasında anlamlı farklılık olduğu belirlenmiştir [$t_{(32)} = -7.237$, $p < .05$]. Bununla birlikte kontrol grubu öğrencilerinin öntest ortalama puanlarının ($\bar{X} = 51.82$), sontest ortalama puanlarının ise ($\bar{X} = 59.70$) olduğu görülmüştür. Bu bulgu, kontrol grubunda yani geleneksel sınıf ortamında yapılan öğretimin de öğrenci başarısını artırdığını şeklinde yorumlanabilir.

4.Dördüncü alt probleme ilişkin bulgular ve yorum

Araştırmanın dördüncü ve son alt probleminde deney ve kontrol gruplarının sontest puanları arasında anlamlı bir fark olup olmadığı araştırılmıştır. Tablo 2 ve Tablo 3 incelendiğinde hem deney grubundaki hem de kontrol grubundaki öğrenme ortamlarının öğrenci başarısını artırdığı görülmektedir. Ancak deney ve kontrol grubu başarı düzeylerinin karşılaştırılmasının yani hangi öğrenme ortamının daha etkili olduğunu belirlemek için her iki öğrenci grubuna ait sontest puanlarının karşılaştırılması gerekmektedir. Bu amaçla yapılan bağımsız gruplar t testi sonucu aşağıda gösterilmiştir.

Tablo 4. Öğrencilerin sontest puanlarının grup (deney-kontrol) değişkenine göre farklılığı için t testi sonuçları

Gruplar	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Deney Grubu	34	80.59	9.829	65	9.481	.000
Kontrol Grubu	33	59.70	8.095			

Tablo 4'te öğrencilerin sontest puanlarının grup değişkenine göre farklılığına ilişkin bilgilere yer verilmiştir. Bu bağlamda deney ve kontrol grubu öğrencilerinin sontest puanları arasında anlamlı bir farklılığın olduğu ortaya çıkmıştır [$t_{(65)} = 9.481$, $p < .05$]. Öte yandan deney grubu öğrencilerinin sontest başarı puan ortalamalarının ($\bar{X} = 80.59$), kontrol grubu öğrencilerinin sontest başarı puan ortalamalarının ($\bar{X} = 59.70$) olması ve aradaki farkın deney grubu lehine olması bu

durumu doğrular niteliktedir. Buradan hareketle öğrenme ortamı türünün ilköğretim 7. sınıf Sosyal Bilgiler dersi Türk Tarihi'ne Yolculuk ünitesi konularının öğrenciler tarafından öğrenilme düzeyini etkilediği ifade edilebilir. Başka bir deyişle sosyal bilgiler laboratuvarında işlenen dersin geleneksel sınıf ortamında işlenen derse göre öğrenci başarısını daha fazla artırdığı ileri sürülebilir. Bu anlamda araştırma bulgularının ilgili literatürde (Sharpe, 1931; Kohli, 1996; Nas, 2000; Meydan, 2001; Sharma, 2002; Bilen, 2006) öne sürülen sosyal bilgiler laboratuvarlarının öğrenci başarısını artırdığı görüşünü destekler nitelikte olduğu sosyal bilgiler laboratuvarlarıyla ilgili yapılan çalışmalarda öne sürülen bilgileri destekler nitelikte olduğu şeklinde de yorumlanabilir.

IV. SONUÇ ve ÖNERİLER

Ülkemizde sosyal bilgiler öğretimi aracılığıyla toplumsal olay ve sorunlara duyarlı, olayları farklı yönleriyle ele alabilen, güçlü iletişime sahip, etkin, üretken, problem çözebilen, kendine güvenen, aktif insan tipleri yetiştirmeyi amaçlamaktadır. Bu amaçların gerçekleştirilebilmesi için ise modern öğretim araç ve gereçleriyle donatılmış, öğrencilerin aktif olduğu, yaratıcı düşünme güçlerini geliştirici etkinliklerin yapılabildiği sosyal bilgiler laboratuvarı (özel sınıf) tarzı öğrenme ortamlarına ihtiyaç duyulmaktadır.

Sosyal bilgiler laboratuvarları sosyal bilgiler dersinin daha etkili bir şekilde işlenebilmesi için oluşturulmuş içerisinde derste kullanılabilecek basılı, görsel, işitsel, görsel-işitsel ve tümleşik öğretim araç ve gereçlerinin bulunduğu özel sınıflardır. Sosyal bilgiler laboratuvarlarının eğitim-öğretim faaliyetlerine birçok katkısı bulunmaktadır ki bunlardan biri başarıyı artırmasıdır (Sharpe, 1931; Kohli, 1996; Nas, 2000; Meydan, 2001; Sharma, 2002; Bilen, 2006). Sosyal bilgiler öğretiminde laboratuvar kullanımının öğrencilerin akademik başarısı üzerindeki etkisini ortaya koymak amacıyla gerçekleştirilen bu araştırmanın bulgularına dayalı olarak aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

Araştırma bulgularından ilköğretim 7. sınıf Sosyal Bilgiler dersi Türk Tarihi'ne Yolculuk ünitesi konularına başlamadan önce deney ve kontrol grubu öğrencilerinin ön bilgilerinin birbirine yakın olduğu anlaşılmaktadır. Bu durum, öğrencilerin konuyla ilgili bilgi seviyelerinin benzer olduğu şeklinde yorumlanabilmekle birlikte aynı il merkezinde benzer sosyo-ekonomik düzeye ve eğitim şartlarına sahip olma şeklinde de ifadelendirilebilir.

Araştırma bulgularına göre deney ve kontrol gruplarının öntest ve sontest puanları arasında olumlu yönde bir değişimin ortaya çıktığı görülmüştür. Diğer bir anlatımla deney ve kontrol grubu öğrencilerinin uygulama öncesi ve uygulama sonrası yapılan testlerden aldıkları puan artmıştır. Bu anlamda hem sosyal bilgiler laboratuvarında hem de geleneksel sınıf ortamında yapılan öğretim öğrencilerin öğrenmelerini ve başarı düzeylerini olumlu yönde etkilemiştir. Bu durum yaklaşık 9 hafta ve 27 ders saati boyunca devam eden üniteye ilişkin yoğun bilgi verme süreci, öğretmenlerin işe koştukları öğretim strateji, yöntem ve teknikleri, öğretim araç ve

gereçleri ile öğrencilerin yeni bir konuyu öğrenmeye başlamaları nedeniyle sahip oldukları motivasyon gibi unsurlarla açıklanabilir.

Araştırma bulgularından deney ve kontrol grubu öğrencilerinin son test başarı puanlarının değişim gösterdiği anlaşılmaktadır. Bu bağlamda uygulama öncesi Türk Tarihi'ne Yolculuk adlı üniteye verilen konularla ilgili ön bilgileri birbirine denk olan deney ve kontrol grubu öğrencilerinin uygulama sonrası bilgilerinde önemli derecede farklılaşma olduğu ve bu farklılığın deney grubu öğrencileri lehine olduğu tespit edilmiştir. Diğer bir anlatımla araştırma sonucunda sosyal bilgiler laboratuvarında öğrenim gören deney grubu öğrencilerinin geleneksel sınıf ortamında öğrenim gören kontrol grubu öğrencilerine göre Türk Tarihi'nde Yolculuk adlı üniteye verilen bilgileri daha iyi öğrendikleri görülmüştür. Bu durumun öğretim programının öğrenme-öğretme süreçleri boyutunda yer alan ve öğrenme ortamında bulunan birbirinden farklı öğretim araç ve gereçlerinin uygulama sürecinde işe koşulmasından kaynaklandığı söylenebilir.

Sosyal bilgiler laboratuvarlarının etkililiği üzerine yapılan bu çalışmada ulaşılan sonuçlara dayalı olarak şu öneriler yapılabilir:

- *İlköğretim okullarında sosyal bilgiler dersine ait laboratuvarlar (özel sınıflar) hazırlanmalı ve bu sınıflarda sosyal bilgiler dersine yönelik her tür araç ve gereç bulundurulmaya çalışılmalıdır. Benzer şekilde hizmet öncesi eğitimin temel taşı olan eğitim fakültelerinde de fen bilimlerinde olduğu gibi sosyal bilimler eğitimiyle ilgili laboratuvarlar açılmasına önem verilmelidir.*
- *Düzenlenen öğretim programları, öğretim teknolojileri, güncel ders araç ve gereçlerine ilişkin olarak gerek hizmet öncesi gerekse hizmet içi eğitimler aracılığıyla öğretmen adayları ve öğretmenler bilgilendirilmelidir.*
- *Eğitim fakülteleri sosyal bilgiler öğretmenliği programlarında sosyal bilgiler laboratuvarları ve nasıl kullanılacağı gibi konuları içeren zorunlu/seçmeli dersler okutulmalıdır.*
- *Sosyal bilgiler laboratuvarları ve kullanımına yönelik araştırmalara yüksek lisans ve doktora düzeyinde daha fazla yer verilerek araştırmalar nitelik ve nicelik açısından artırılmalıdır.*

Kaynakça

- Akgün, Ş. (2001). *Fen Bilgisi Öğretimi*. Giresun: Öncü Basımevi.
- Baldwin, J. W. (1972). *The Social Studies Laboratory: A Study of Equipment and Teaching Aids for the Social Studies*. New York: AMS Press.
- Barr, R., Barth, J. L. & Shermis, S. (1978). *The Nature of Social Studies*. Palm Springs: ETC Publications.
- Barth, J. ve Demirtaş, A. (1997). *İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretimi*. Ankara: YÖK/Dünya Bankası Yay.
- Bilen, M. (2006). *Plandan Uygulamaya Öğretim*. Ankara: Anı Yayıncılık.

- Büyüköztürk, Ş. ve diğ. (2008). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Çepni, S. (2005). *Araştırma ve Proje Çalışmalarına Giriş*. Trabzon: Üçyol Kültür Merkezi.
- Erdoğan, S. (2006). *Coğrafya Derslerinde Eğitim Yardımcı Malzemelerinin ve Coğrafya Laboratuvarı Kullanımının Önemi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Karasar, N. (2008). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Kohli, A. S. (1996). *Teaching of Social Studies*. New Delhi: Anmol Pub.
- MEB. (2005). *İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi 6-7. Sınıflar Öğretim Programı*. Ankara: MEB Yayınevi.
- Merey, Z. ve Kılıçoğlu, G. (2009). Yansıtıcı soruşturma (reflective inquiry) yaklaşımı olarak sosyal bilgiler. İçinde R. Turan, A. M. Sünbül ve H. Akdağ (Ed.), *Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yeni Yaklaşımlar I* (s. 341-357). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Meydan, A. (2001). *İlköğretim Birinci Kademe sosyal Bilgiler Öğretimi Coğrafya Ünitelerinin İşlenişinde Laboratuvar ve Görsel-İşitsel Materyal Kullanımının Öğrencilerin Niteliksel Gelişimine Etkisinin Değerlendirilmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Nas, R. (2003). *Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi (Program, Yöntem ve Etkinlikler)*. Bursa: Ezgi Matbaası.
- Öztürk, C. (2006). Sosyal bilgiler: Toplumsal yaşama disiplinlerarası bir bakış. İçinde C Öztürk (Ed.), *Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi* (s. 21-50). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Safran, M. (2008). Sosyal bilgiler öğretimine bakış. İçinde B. Tay ve A. Öcal (Ed.), *Özel Öğretim Yöntemleriyle Sosyal Bilgiler Öğretimi* (s. 1-19). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Sharma, T. C. (2002). *Modern Methods of Teaching Social Studies*. New Delhi: Sarup Pub.
- Sharpe, F. (1931). The social studies laboratory. *Los Angeles School Journal*, 14, pp. 7-10.

A Study on the Effectiveness of Social Studies Laboratories (Classrooms) on Social Studies Teaching

I. Introduction

Social studies is a curriculum that uses social and human sciences' methods and information by integrating and aims to create active and generative citizens who can decide and know how to solve problems based on contemporary developments occurring around the country and world (Öztürk, 2006). Barr, Barth & Shermis's (1978) explains three social studies traditions: citizenship transmission, social science and reflective inquiry.

Social science, one of the traditions of social studies education, bases on the perception that teaching of knowledge, skills and values of social sciences is the most important way to reach the aims of social studies. On the other hand, reflective inquiry tradition focuses on determining individual and social problems and how to deal with them (Barth & Demirtaş, 1997; Safran, 2008; Merey & Kılıçoğlu, 2009).

As understood the explanations above, it can be claimed that with social science and reflective inquiry traditions social studies aims to train active and generative citizens who are sensitive to social events and problems active, can concern different aspects of events, and have self-confident and good communication skill. In this case, social science and reflective inquiry traditions suggest private social studies classrooms/laboratories, equipped with teaching tools and materials and done activities that can develop knowledge, skills and values of students.

Social studies laboratory is a private classroom that aims to do effective teaching and contain some teaching tools and materials. Social studies laboratory is an elementary laboratory and it hasn't got any sophisticated and specialization-required teaching tools and materials (Akgün, 2001: 176-177). In this case, related literature indicated that social studies laboratory must have some teaching tools and materials such as textbooks, journals, activity books, reference books, newspapers, worksheets, posters, photographs, globes, atlas and maps, time tables, collections, computers and internet, projectors, slides and slide machines, acetates, television and videos, CDs, VCDs and DVDs, boards (smart, black, bulletin, and etc.), flags, meteorological instruments, measurement tools (ruler, compass), models, tables, graphics and diagrams (Baldwin, 1972; Kohli, 1996; Sharma, 2002; Erdoğan, 2006). Also, social studies laboratory has some advantages in teaching-learning activities like this: It helps students to learn scientific information and how to solve problems as scientists. It enables teachers to do effective social studies education. It provides convenient learning environment to teachers and students. It helps students to gain observation and imagination skills (Kohli, 1996: 201). In addition to this, it enables individual learning, visual learning and learning by doing. It offers students to use primary, written and visual sources/documents. It increases students' achievements and motivations (Sharpe, 1931; Nas, 2000; Meydan, 2001; Sharma,

2002; Bilen, 2006). Although usage of social studies laboratory has lots of positive aspects on social studies education, related literature showed that there are any detailed studies about the effects of using social studies laboratory on students' achievements. Besides, even nowadays there are some discussions about whether social studies education requires laboratory or not and laboratory is a special room for science education not for social studies (Sharma, 2002: 120-121). In this case, this study will overcome these deficiencies and contribute to heal these breaches.

Aim

The aim of this study is to examine the effects of usage of laboratory (private classroom) on the academic achievement of students in social studies course. In this context, these questions tried to be answered:

1. Is there any significant difference between pre-test scores of experimental and control groups?
2. Is there any significant difference between pre-test and post-test scores of experimental group?
3. Is there any significant difference between pre-test and post-test scores of control group?
4. Is there any significant difference between post-test scores of experimental and control groups?

II. Method

In this study, experimental was used due to measure quantitative data and examine the the cause-effect relations (Çepni, 2005: 52). In this case 2x2 pre-test-post-test randomized control-group design, one of the experimental methods, was employed. In this design, there are two groups called experimental and control. In both groups measurements are done before and after teaching units/subjects (Karasar, 2008: 97).

Population & Sample

This study was carried out with 7th graders in Meram Mehmet Karacıganlar Primary School and Selçuklu Mareşal Mustafa Kemal Primary School located in the center of Konya during 2008-2009 academic years. So the population of the study includes 7th graders in both Meram Mehmet Karacıganlar Primary School and Selçuklu Mareşal Mustafa Kemal Primary School. On the other hand the sample of study consists of 34 experimental and 33 control group students who were studying as 7th graders in both schools. The sample group was attended through simple random sampling method (Büyüköztürk ve diğ., 2008: 74).

Data Sources, Collection & Analysis

An achievement test, prepared for "A Journey in Turkish History" unit, in Culture and Heritage learning domain in primary school 7th grade social studies curriculum, was used as data sources in the study. The data were collected in both schools during November and December months (in total 27 course hours) of 2008-

2009 academic years. The collected data were analyzed with independent sample and paired-sample t tests in SPSS 15.0 (Karasar, 2008).

III. Findings & Interpretations

In the analysis of first question of the study, it is showed that there is no significant difference between pre-test scores of experimental and control groups [$t_{(65)}=0.429$, $p>.05$]. This finding can be interpreted that experimental and control group students' readiness level and foreknowledge were equal.

In the analysis of second question of the study, it is explained that there is a significant difference between pre-test and post-test scores of experimental group [$t_{(33)}= -19.155$, $p<.05$] and post-test score is higher than pre-test's. So it can be claimed that usage of social studies laboratory in social studies education effects positively students' learning and increases students' achievements.

In the analysis of third question of the study, like occurred in experimental group, there is a significant difference between pre-test and post-test scores of control group [$t_{(32)}= -7.237$, $p<.05$]. Likewise experimental group post-test score is higher than pre-test's. In this case it can be asserted that teaching done in classical (traditional) classrooms increase the students' achievements.

In the analysis of fourth question of the study, it is examined that there is a significant difference between post-test scores of experimental and control groups [$t_{(65)}=9.481$, $p<.05$]. in addition to this, mean scores of post-test are presented that experimental group students ($\bar{x}=80.59$) are more successful than control groups' ($\bar{x}=59.70$). So, it can be claimed that learning environment has some effects on students' success and courses done in social studies laboratory is more effective than courses done in classical (traditional) classrooms. From this point of view, this finding is overlapped with the others done about social studies laboratory (Sharpe, 1931; Kohli, 1996; Nas, 2000; Meydan, 2001; Sharma, 2002; Bilen, 2006) and it supports their suggestions that usage of social studies laboratory increases the students' achievements.

IV. Results & Suggestions

The results of the study showed that social studies laboratories (private classrooms) are more effective than the classical (traditional) classrooms on students' academic achievements in social studies courses. In this case social studies laboratories including teaching tools and materials should be tried to prepare. Likewise in science education programs, social studies laboratories should be opened. Some compulsory or elective courses related to usage of social studies laboratory in theory and practice should be inserted into teacher education programs. The quantity of quality of studies in particular master's thesis and dissertations focusing on social studies laboratories should be increased.